

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

Затверджено
професором з навчово-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. І. Абрамчук С. В. *С. В. Абрамчук*
Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№4016102019

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни
ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В ОСВІТІ

Підготовки студентів ОР Бакалавр
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 Психологія
освітньо-професійна програма Психологія, Практична психологія

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА В ОСВІТІ»
підготовки **Бакалавр**, галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**, спеціальності
053 Психологія, за освітньо-професійною програмою **Психологія, Практична**
психологія

Розробник: Іванашко Оксана Євгенівна, кандидат психологічних наук, доцент
кафедри педагогічної та вікової психології

Рецензент: Лазорко Ольга Валеріївна, доктор психологічних наук, доцент, завідувач
кафедри загальної і соціальної психології та соціології

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 1 від 30.08 2019 р.

Завідувач кафедри педагогічної та вікової психології: (проф. Гошовський Я.О.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології та соціології
протокол № 1, від 04.09.2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (доц. Іванашко О.Є.)

Програма схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма : Психологія, Освітньо-професійна програма : Практична психологія Освітній ступінь - Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання __ 4 __
		Семестр __ 7-ий
		Лекції 28 год.
		Практичні (семінарські) 26 год.
		Індивідуальні _____ год.
ІНДЗ/ Професійно-орієнтоване завдання: €	Самостійна робота 58 год.	
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання	українська	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма : Психологія Освітній ступінь - Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання __ 5 __
		Семестр __ 9-ий
		Лекції 20 год.
		Практичні (семінарські) 18 год.
		Індивідуальні _____ год.
ІНДЗ/ Професійно-орієнтоване завдання: €	Самостійна робота 68 год.	
	Консультації 14 год.	
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання	українська	

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання (на базі ОР Молодший спеціаліст)	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма : Психологія (на базі освітньо-кваліфікаційного рівня "молодший спеціаліст") Освітній ступінь - Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання <u> 3 </u>
ІНДЗ/ Професійно-орієнтоване завдання: €		Семестр <u> 5-ий </u>
		Лекції 12 год.
		Практичні (семінарські) 10 год.
		Індивідуальні <u> </u> год.
Самостійна робота 84 год.		
Консультації 14 год.		
Форма контролю: екзамен		
Мова навчання	українська	

2. Анотація курсу

До змісту навчальної дисципліни «Психологічна служба в освіті» включені розділи, що дозволять узагальнити теоретичні та практичні знання з різних психологічних дисциплін, навчитися використовувати їх на практиці з метою ефективної організації психологічної служби в освітніх закладах різного типу.

У курсі поєднується розгляд як теоретичних, так і практичних аспектів роботи практичного психолога в освіті. Акцент робиться на технологічних аспектах діяльності психолога в системі освіти, починаючи від організації його праці, взаємодії з педагогічним колективом та закінчуючи конкретними методиками, які використовуються в роботі з різними віковими групами дітей та їхніми сім'ями.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологічна служба в освіті» є засвоєння студентами знань про цілі, задачі та специфіку функціонування психологічної служби в освітніх закладах.

Завдання вивчення дисципліни «Психологічна служба в освіті»: засвоєння знань про цілі, завдання та структуру психологічної служби в системі освіти України. Одним із завдань є вивчення специфіки змісту та форм роботи психолога в різних закладах освіти. Важливим є усвідомлення значущості вирішуваних психологом-практиком завдань, що стимулюватиме студентів до фахового зростання. Важливим завданням курсу є формування у студентів уявлень про майбутню професійну діяльність, створення професійної картини світу.

4. Результати навчання (Компетентності):

Вміння самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації. Уміння організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову). Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту. Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності. Навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності. Мати достатні фахові компетентності, щоб претендувати на первинні посади щодо психологічної діяльності. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до запиту. Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості. Знати та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога. Розуміти важливість збереження здоров'я (власного й навколишніх) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

5. Структура навчальної дисципліни

(денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1. Стратегія психологічної служби освіти						
Тема 1. Теоретичний аналіз проблеми організації психологічної служби в системі освіти України	9	2	2	5		РЗ/К, РМГ 2
Тема 2. Психолого-педагогічний супровід в навчально-виховному процесі	12	4	2	5	1	ОП, ДС 2
Тема 3. Модель діяльності психологічної служби в освіті	14	4	4	5	1	ОП, РЗ/К, РМГ 4
Тема 4. Основні напрямки діяльності психолога та планування психолого-педагогічного супроводу в закладах освіти	12	4	2	5	1	ОП, РЗ/К, РМГ 2
Разом за модулем 1	47	14	10	20	3	10
Змістовий модуль 2. Технології роботи психолога закладу освіти						
Тема 5. Психолого-педагогічний статус	13	2	4	6	1	ОП, РЗ/К,

дитини та дослідження його змісту на різних етапах розвитку в підготовці до психолого-педагогічного консилиуму						РМГ 4
Тема 6. Психологічна служба в дошкільних установах та робота психолога з дітьми початкової школи	11	2	2	6	1	ОП, РЗ/К, РМГ, Р 2
Тема 7. Особливості роботи психолога з дітьми середньої та старшої ланки школи	11	2	2	6	1	ОП, РЗ/К, РМГ 2
Тема 8. Особливості роботи психолога в інклюзивних класах та з соціально й педагогічно занедбаними дітьми	15	4	4	6	1	ОП, РЗ/К, РМГ 4
Тема 9. Особливості роботи психолога з батьками та педагогічним колективом в закладах освіти	12	2	2	7	1	ОП, РЗ/К, РМГ 2
Тема 10. Вертикаль взаємодії психологічної служби освітнього закладу та співпраця з Інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ)	11	2	2	7		ОП, ДС, Р, П 2
Разом за модулем 2	73	14	16	38	5	16
Види підсумкових робіт (за потреби)						26 балів
Модульна контрольна робота						60
ІНДЗ // Професійно-орієнтоване завдання	<i>Високий рівень складності</i>					14 б
	<i>Середній рівень складності</i>					10 б
	<i>Низький рівень складності</i>					6 балів
Всього годин/ Балів	120	28	26	58	8	100

Форма контролю*: ОП – опитування, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо, П - портфоліо.

(заочна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Стратегія психологічної служби освіти						
Тема 1. Теоретичний аналіз проблеми організації психологічної служби в системі освіти України	11	2	1	7	1	РЗ/К, РМГ ОП, ДС 3
Тема 2. Психолого-педагогічний супровід в навчально-виховному процесі	11	2		7	1	
Тема 3. Модель діяльності психологічної служби в освіті	13	2	2	8	1	ОП, РЗ/К, РМГ 3
Тема 4. Основні напрямки діяльності психолога та планування психолого-педагогічного супроводу в закладах освіти	13	2	2	8	1	ОП, РЗ/К, РМГ 3

Разом за модулем 1	48	8	6	30	4	9
Змістовий модуль 2. Технології роботи психолога закладу освіти						
Тема 5. Психолого-педагогічний статус дитини та дослідження його змісту на різних етапах розвитку в підготовці до психолого-педагогічного консилиуму	11	2	2	6	1	ОП, РЗ/К, РМГ 3
Тема 6. Психологічна служба в дошкільних установах та робота психолога з дітьми початкової школи	11	2	2	6	1	ОП, РЗ/К, РМГ, Р 3
Тема 7. Особливості роботи психолога з дітьми середньої та старшої ланки школи	12	2	2	6	2	ОП, РЗ/К, РМГ 3
Тема 8. Особливості роботи психолога в інклюзивних класах та з соціально й педагогічно занедбанними дітьми	12	2	2	6	2	ОП, РЗ/К, РМГ 3
Тема 9. Особливості роботи психолога з батьками та педагогічним колективом в закладах освіти	13	2	2	7	2	ОП, РЗ/К, РМГ 3
Тема10. Вертикаль взаємодії психологічної служби освітнього закладу та співпраця з Інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ)	13	2	2	7	2	ОП, ДС, Р, П 3
Разом за модулем 2	72	12	12	38	10	18
Види підсумкових робіт (за потреби)						27 балів
Модульна контрольна робота						60
ІНДЗ // Професійно-орієнтоване завдання	<i>Високий рівень складності</i>					13 б
	<i>Середній рівень складності</i>					10 б
	<i>Низький рівень складності</i>					6 балів
Всього годин/ Балів	120	20	18	68	14	100

(заочна форма навчання) ОР Бакалавр (на базі ОР Молодший спеціаліст)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Стратегія психологічної служби освіти						
Тема 1. Теоретичний аналіз проблеми організації психологічної служби в системі освіти України	8	1		6	1	ОП, Р
Тема 2. Психолого-педагогічний супровід в навчально-виховному процесі	11	1	1	8	1	ОП, ДС 2,5
Тема 3. Модель діяльності психологічної служби в освіті	12	2	1	8	1	ОП, РЗ/К, РМГ 2,5
Тема 4. Основні напрямки діяльності психолога та планування психолого-педагогічного супроводу в закладах освіти	13	2	2	8	1	ОП, РЗ/К, РМГ 5
Разом за модулем 1	44	6	4	30	4	10
Змістовий модуль 2. Технології роботи психолога закладу освіти						
Тема 5. Психолого-педагогічний статус	16	2	2	10	2	ОП, РЗ/К,

дитини та дослідження його змісту на різних етапах розвитку в підготовці до психолого-педагогічного консилиуму						РМГ 5
Тема 6. Психологічна служба в дошкільних установах та робота психолога з дітьми початкової школи	14	1	1	10	2	ОП, РЗ/К, РМГ, Р 2,5
Тема 7. Особливості роботи психолога з дітьми середньої та старшої ланки школи	14	1	1	10	2	ОП, РЗ/К, РМГ 2,5
Тема 8. Особливості роботи психолога в інклюзивних класах та з соціально й педагогічно занедбанними дітьми	12	1	1	8	2	ОП, РЗ/К, РМГ 2,5
Тема 9. Особливості роботи психолога з батьками та педагогічним колективом в закладах освіти	11	1	1	8	1	ОП, РЗ/К, РМГ 2,5
Тема 10. Вертикаль взаємодії психологічної служби освітнього закладу та співпраця з Інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ)	9			8	1	Р, П 2
Разом за модулем 2	76	6	6	54	10	15
Види підсумкових робіт (за потреби)						25 балів
Модульна контрольна робота						60
ІНДЗ // Професійно-орієнтоване завдання	<i>Високий рівень складності</i>					15 б
	<i>Середній рівень складності</i>					10 б
	<i>Низький рівень складності</i>					6 балів
Всього годин/ Балів	120	12	10	84	14	100

6. Завдання для самостійного опрацювання

Написання реферату (обсягом 10-12 сторінок, структурованим за планом, з використанням наведеного списку літератури).

Реферат. Важливим засобом у засвоєнні знань є написання рефератів та виголошення реферативної доповіді. Тематика рефератів пропонується за визначеними темами практичних занять та СРС. Мета реферативної доповіді полягає у засвоєнні студентами основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії. На практичному занятті рекомендується обговорювати не більше двох рефератів.

Вимоги до реферату: обсяг – 10-12 аркушів формату А4; структура – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел.

У вступі розкривається актуальність теми, визначається мета, в основній частині містяться основні положення дослідження, що розкривають тему, у висновку викладаються основні положення та пропозиції автора, що впливають із розгляду теми. Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

При вивченні тем винесених на самостійне вивчення студент повинен виконати одну із запропонованих тем рефератів.

Змістовий модуль 1. Стратегія психологічної служби освіти

Тема 1. Теоретичний аналіз проблеми організації психологічної служби в системі освіти України

План

1. Національна система соціально-психологічної служби (НССПС): визначення, мета, завдання, структура, історія створення.
2. Єдина інформаційна система психологічної служби (ЄІСПС): визначення, мета, структура, функції.
3. Основні аспекти діяльності психологічної служби в різних галузях суспільного життя.
4. Вимоги до особистості сучасного практичного психолога.

Теми рефератів:

1. Досвід функціонування психологічних служб у зарубіжних країнах.
2. Організаційно-методологічні принципи психологічної служби організації (підприємства).
3. Положення про психологічну службу організацій (підприємств).
4. Головні етичні принципи роботи індивідуального консультанта.
5. Основні етичні принципи роботи групового консультанта.
6. Положення про кабінет практичного психолога в закладах освіти.
7. Проблеми взаємодії психолога з представниками суміжних професій: юристом, лікарем, соціальним робітником.

Тема 2. Психолого-педагогічний супровід в навчально-виховному процесі

План

1. Психолого-педагогічний консиліум як основа в парадигмі супроводу.
2. Психолого-педагогічний консиліум як процес.

Теми рефератів:

1. Основні етапи консиліуму.
2. Напрямки роботи психолога з реалізації рішень консиліуму.
3. Участь психолога в консиліумі.
4. Форми представлення результатів діагностичної діяльності. Участь соціального працівника в консиліумі.
5. Участь вихователя, класовода, класного керівника в консиліумі.
6. Характерологічні показники школяра.
7. Участь медичного працівника в консиліумі.
8. Участь заступника директора з навчальної роботи (методиста) у консиліумі.
9. Основні етапи роботи консиліуму і їх зміст. (Схема аналізу індивідуальних даних. Аналіз даних по паралелі.)
10. Протокол психолого-педагогічного консиліуму.

Тема 3. Модель діяльності психологічної служби в освіті

План

1. Статуси практичного психолога в системі освіти.

2. Психолог, якого очікує школа. Позиції шкільного психолога, їх аналіз.

Теми рефератів:

1. Методика розробки та викладання уроків психології в школі (план-конспект одного уроку).
2. Авторські моделі психологічної служби.
3. Психологічна лекція як вид роботи шкільного психолога.
4. Зміст роботи психолога в початковій, середній, старшій школі.
5. Принципи розробки та проведення педагогічних консіліумів.
6. Соціально-психологічний тренінг як одна з найефективніших форм роботи практичного психолога.

Тема 4. Основні напрямки діяльності психолога та планування психолого-педагогічного супроводу в закладах освіти

План

1. Сприятливі прогностичні фактори різних вікових періодів.
2. Завдання психологічного консультування, що вирішуються на різних його етапах.

Теми рефератів:

1. Основні методичні підходи до психологічного консультування.
2. Процедура психодіагностичного дослідження та методика побудови психологічної діагностограми клієнта.
3. Критерії ефективності практичної роботи психодіагноста.
4. Проблеми застосування даних психодіагностики в педагогічній та соціальній практиці.
5. Методологічні основи організації психологічної корекції.
6. Проблеми ефективності психологічної корекції в роботі практичного психолога.
7. Проблеми корекції особистісного розвитку школяра.
8. Індивідуальне та групове консультування.

Змістовий модуль 2. Технології роботи психолога закладу освіти

Тема 5. Психолого-педагогічний статус дитини та дослідження його змісту на різних етапах розвитку в підготовці до психолого-педагогічного консіліуму

План

1. Поняття психолого-педагогічного статусу дитини.
2. Вимоги до психолого-педагогічного статусу до дітей різного віку.
3. Добір методик для проведення діагностичного мінімуму для різновікових груп, відповідно до вимог психолого-педагогічного статусу дитини.
4. Оформлення психолого-педагогічної карти дитини, відповідно до психолого-педагогічного статусу дитини на відповідному етапі розвитку.
5. Організація і проведення психолого-педагогічного консіліуму.

Теми рефератів:

1. Розробити і підготувати психолого-педагогічну карту учня дошкільного закладу.
2. Розробити і підготувати психолого-педагогічну карту учня початкової школи.
3. Розробити і підготувати психолого-педагогічну карту учня середньої школи.
4. Розробити і підготувати психолого-педагогічну карту старшокласника.
5. Розробити і підготувати психолого-педагогічну карту учня спеціалізованого навчального закладу.
6. Робота психолога з розробки стратегії супроводу.
7. Поради психолога з психолого-педагогічного супроводу дітей іншими значущими дорослими.

Тема 6. Психологічна служба в дошкільних установах та робота психолога з дітьми початкової школи

План

1. Критерії оцінки відхилень в поведінці дітей дошкільного віку.
2. Основні види порушень поведінки дітей та їх корекція.
3. Психолого-педагогічний статус школяра молодшого шкільного віку.
4. Критерії оцінки відхилень в поведінці дітей молодшого шкільного віку.

Теми рефератів:

1. Психогімнастика як один з ефективних методів розвитку рухової довільності дітей дошкільного віку (підготовка сценарію одного заняття з психогімнастики).
2. Корекційна допомога дошкільникам із труднощами у навчанні.
3. Діти з синдромом дефіциту уваги (гіперактивні), методи корекції їх поведінки.
4. Емоційні порушення в дитячому садочку та їх психологічна корекція.

5. Вимірювання і засоби зменшення дитячої імпульсивності в дошкільному віці.
6. Казкотерапія як один з методів корекційно-розвиваючої роботи з дітьми молодшого шкільного віку.
7. Напрямки роботи практикуючого психолога з батьками та вихователями.
8. Проблематика та засоби психологічної роботи з дошкільнятами.
9. Психогімнастика як один з ефективних методів розвитку рухової довільності дітей молодшого шкільного віку (підготовка сценарію одного заняття з психогімнастики).
10. Корекційна допомога дітям із труднощами у навчанні.
11. Діти з синдромом дефіциту уваги молодшого шкільного віку (гіперактивні), методи корекції їх поведінки.
12. Причини виникнення страхів та їх корекція (підготовка одного заняття з корекції страхів молодших школярів).
13. Виявлення і корекція нечесної поведінки.
14. Казкотерапія як один з методів корекційно-розвиваючої роботи з дітьми молодшого шкільного віку.
15. Психотехнічні прийоми визначення і подолання замкненості у молодших школярів.
16. Психологічна допомога невпевненим дітям молодшого шкільного віку.
17. Розвиток емоційної сфери молодших школярів.

Тема 7. Особливості роботи психолога з дітьми середньої та старшої ланки школи

План

1. Особливості психофізіологічного розвитку особистості підлітка.
2. Складові готовності до навчання в середній ланці школи.
3. Тренінг особистісного зростання, його завдання, структура та методи (підготовка сценарію одного заняття).
4. Методики профорієнтаційної роботи зі старшокласниками.

Теми рефератів:

1. Пропагування здорового способу життя та профілактика негативних звичок як види роботи шкільного психолога.
2. Групова психотерапія підлітків при акцентуаціях характеру (підготовка 2-3 психокорекційних вправ на кожний тип акцентуації).
3. Методики профорієнтаційної роботи з підлітками.
4. Тренінг особистісного зростання, його завдання, структура та методи (підготовка сценарію одного заняття).
5. Тренінг навичок спілкування для підлітків.
6. Психологічна допомога підліткам у пізнанні власного «Я».
7. Психологічна допомога підліткам з особливими освітніми потребами.
8. Активізуючі методики у профорієнтаційній роботі для учнів середньої школи.
9. Причини дезадаптації підлітків до організації навчальної діяльності.
10. Смісловий бар'єр, його види.
11. Тренінг навичок спілкування для підлітків.
12. Психологічна допомога підліткам у пізнанні власного «Я».
13. Психологічна допомога підліткам з особливими освітніми.
14. Підготовка старшокласників до сімейного життя як вид роботи шкільного психолога.
15. Психологічний супровід процесу осмислення старшокласниками власного життя.
16. Програма факультативу з психології для старшокласників.
17. Активізуючі методики у профорієнтаційній роботі.

Тема 8. Особливості роботи психолога в інклюзивних класах та з соціально й педагогічно занедбаними дітьми

План

1. Методики діагностики девіантної поведінки особистості (методика багатофакторного дослідження особистості Р.Кеттела, патохарактерологічний опитувальник О.Е. Лічко, методика Люшера, опитувальник СОП (Ю.А. Клейберг), методика “Схильність до ризику” (К Левітін).
2. Методика контактної взаємодії з підлітками.
3. Особливості супроводу інклюзивного класу.
4. Напрямки психолого-педагогічного супроводу в закладах інтернатного типу.
5. Цілі та завдання ПС в закладах інтернатного типу.

6. Наказ про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний центр // Наказ міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, від 16.08.2012 № 920, Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 вересня 2012 р. за № 1502/21814.
7. Документація психолога з супроводу інклюзивних форм освіти.

Теми рефератів:

1. Робота психолога в закладах реабілітації неповнолітніх.
2. Методика побудови бесіди з дітьми, схильними до адиктивної поведінки.
3. Психологічна допомога особистості в кризових ситуаціях.
4. Особливості надання допомоги дітям та підліткам, які постраждали від насилля.
5. Психотерапія і психопрофілактика насилля.
6. Аутоагресія та її профілактика.
7. Технологія психологічної роботи з дітьми, що постраждали від насилля
8. Особливості психічного розвитку дітей-вихованців дитячих будинків:
  - а) раннього віку;
  - б) дошкільного віку;
  - в) молодшого шкільного віку;
  - г) підлітків та старшокласників.
9. Особливості роботи психолога з дітьми різного віку у закладах інтернатного типу:
  1. індивідуальна та групова форми роботи;
  2. використання ігротерапії, арттерапії, психодрами тощо.
10. Організація психологічної служби в закладах інтернатного типу. Структура, цілі, завдання. Психологічні особливості психічного розвитку дітей – вихованців дитячих будинків.
11. Організація психологічної служби в реабілітаційному центрі. Структура, цілі, завдання.
12. Поняття про психологічну кризу і види кризових ситуацій.
13. Психологічна допомога дітям, які постраждали від насилля.
14. Психологічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами.
15. Організація діагностичного напрямку роботи в реабілітаційному центрі.
16. Організація консультативного напрямку роботи в реабілітаційному центрі.
17. Організація корекційного напрямку роботи в реабілітаційному центрі.

Тема 9. Особливості роботи психолога з батьками та педагогічним колективом в закладах освіти

План

1. Діагностичні засоби вивчення особливостей сімейного виховання учнів: опитувальник “Конструктивно-деструктивна сім’я” (КДС), тест-опитувальник батьківського ставлення до дітей (ОРО), тест “Кінетичний малюнок сім’ї” (КМС), опитувальник “Аналіз сімейного виховання” (Р.В. Овчарова).
2. Основні напрямки та методи сімейної психотерапії.
3. Методи психологічної допомоги педагогу у вирішенні проблем психічної саморегуляції та особистісного зростання.
4. Психологічні методи підвищення професійної ефективності педагога.
5. **Практичний психолог дитячого табору.** Посадова інструкція практичного психолога дитячого табору.
6. Основні завдання та напрямки діяльності психологічної служби дитячого табору.
7. Найпоширеніші проблеми дитини в дитячому організованому товаристві.
8. **Організація психологічної служби для молоді та у ВНЗ.** (ПС у ВНЗ).
9. Визначте типовий перелік психологічних проблем, які можуть вирішуватися в психологічній службі тієї чи іншої соціальної сфери. Які, на вашу думку, з цих проблем можуть більш успішно бути вирішеними в межах внутрішньо-організаційної моделі психологічної служби, а які в межах зовнішньо-організаційної моделі психологічної служби? Обґрунтуйте свою думку.

Теми рефератів:

1. Проблематика психологічного консультування батьків школярів різного віку.
2. Психологічний факультатив для батьків.
3. Сімейна психотерапія при акцентуаціях особистості у підлітків.
4. Сім’я як джерело психічної травматизації особистості.
5. Порушення міжособистісної комунікації в сім’ї.
6. Орієнтовна схема аналізу специфіки сімейного виховання (Р.В. Овчарова).
7. Порушення механізмів інтеграції сім’ї.
8. Методи психотерапевтичної корекції сімейних стосунків.

9. Психолог та педагогічна експертиза професійної компетентності педагогів.
10. Психологічний портрет педагога в аспекті психологічної допомоги.
11. Тренінг педагогічного спілкування.
12. Методи самоактуалізації педагога.
13. Особистісна та професійна ідентичність педагога.
14. Принципи продуктивної взаємодії психолога та педагога.
15. Психологічні аспекти педагогічної експертизи професійної компетентності педагога.
16. Аналіз конкретних видів роботи педагога з дітьми.
17. Написати реферат на тему: "Завдання та специфіка роботи психолога в дитячому оздоровчому таборі".
18. Розробити тематику і короткий зміст просвітницьких бесід психолога із дітьми та підлітками під час їх відпочинку у таборі (8-10 тем).
19. Підібрати комплекс ігор і вправ для:
  - а) встановлення контакту з дітьми і підлітками та налагодження довірливих стосунків;
  - б) навчання дітей співробітництву і вербалізації почуттів;
  - в) розвитку комунікативних умінь.
20. Історія телефонної психологічної допомоги.
21. Принципи організації та порядок роботи телефону довіри.
22. Типи дзвінків. Етапи телефонного діалогу.
23. Психологія активного вислуховування.
24. Робота з проблем профілактики девіантної поведінки.
25. Робота з проблем професійного становлення та розвитку молоді.
26. Робота практичного психолога з проблем молоді сім'ї: вибору, партнера, забезпечення психологічної сумісності в сім'ї, попередження та розв'язання сімейних конфліктів.
27. Проведення тренінгів з метою забезпечення кращого розуміння самого себе, оптимізації взаємодії з іншими людьми.
28. Синдром "емоційного вигорання" вчителя та формування його готовності до педагогічної діяльності.

Тема 10. Вертикаль взаємодії психологічної служби освітнього закладу та співпраця з Інтегративно-ресурсним центром (ІРЦ)

Емоційне вигорання у професійній діяльності практикуючих психологів

План

1. Основна документація психолога освітнього закладу.
2. Емоційне вигорання в сучасних підходах психологічної науки.
3. Синдром "професійного вигорання": психологічні особливості у працівників освітніх організацій.
4. Положення про Інформаційно-ресурсний центр.
5. Положення про Інтегративно-ресурсний центр (ІРЦ).

Теми рефератів:

1. Виникнення та поширення синдрому психічного "вигорання".
2. Емоційне вигорання і робота психолога.
3. Моделі синдрому емоційного вигорання.
4. Психологи як потенційна жертва синдрому емоційного вигорання.
5. Проблема самопомоги у діяльності практикуючих психологів.
6. Особливості профілактики синдрому емоційного вигорання.

7. Завдання для ІНДЗ

Індивідуальні завдання виконуються самостійно із забезпеченням необхідних консультацій окремих питань з боку викладача.

Індивідуальна робота передбачає: Створення проекту, Вимоги до проекту: наявність матеріалів з обраної теми (в т.ч. ел. верс.):

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЄКТ

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

з курсу «Психологічна служба в освіті»

Професійно-орієнтоване завдання - Високий рівень складності
(критерій оцінювання "відмінно") – **максимально 14 // 13 // 15 балів**

1. Розробити орієнтовний план роботи шкільного психолога на навчальний рік.
2. Розробити орієнтовний план роботи шкільного психолога на місяць.
3. Розробити тематику та короткий зміст виступів на лекторіях для батьків з питань психологічної просвіти (8-10 тем).
4. Розробити тематику та короткий зміст просвітницьких лекцій для педагогів (8-10 тем).
5. Розробити тематику та короткий зміст бесід шкільного психолога із старшокласниками (8-10 тем).
6. Написати лекцію в рамках психологічного всеобучу для педагогів (тема за вибором).
7. Зробити психологічний аналіз уроку вчителя початкових класів (навчальний предмет, клас – за вибором).
8. Зробити психологічний аналіз уроку вчителя старших класів (навчальний предмет, клас – за вибором).
9. Провести соціально-психологічне дослідження серед учителів, учнів, батьків з проблеми: “Який психолог потрібен сучасній школі?”.
10. Розробити корекційну програму і провести корекційне заняття з проблеми: “Корекція шкільних страхів у першокласників”.
11. Розробити і провести “Тренінг спілкування для підлітків” (6-8 занять).
12. Розробити корекційну програму і провести корекційне заняття з проблеми: “Подолання педагогічних конфліктів та бар’єрів взаємодії з підлітками”.
13. Розробити тестові завдання до основних тем з курсу “Психологічна служба”.

Обрати один із циклів діяльності психологічної служби (визначити мету, завдання)	Для опису використати всі пункти послідовної реалізації циклічної діяльності ПС
1. Підготовка і організація психолого-педагогічного консилиуму в паралелі 1-х класах (прийом – адаптація).	Підбір методик діагностичного мінімуму за психолого-педагогічною картою.
2. Підготовка і організація психолого-педагогічного консилиуму в паралелі 5-х класах (завершення початкової школи адаптація в середній ланці школи).	Проведення діагностичного мінімуму. Проведення поглибленого обстеження. Організація психолого-педагогічного консилиуму. Розробка рекомендацій психолого-педагогічного супроводу школярів.
3. Підготовка і організація психолого-педагогічного консилиуму в паралелі 9-х класах.	Організація і проведення методичного семінару для вчителів-предметників, класних керівників з питань розробки психолого-педагогічного статусу школярів.
4. Підготовка і організація психолого-педагогічного консилиуму в паралелі 10-х класах.	Особливості врахування педагогами психолого-педагогічного статусу школярів у підготовці до психолого-педагогічного консилиуму. Особливості врахування психолого-педагогічного статусу школярів у супроводжувальній діяльності. Загальні особливості реалізації супроводжувальної діяльності за рішеннями психолого-педагогічного консилиуму з врахуванням педагогами психолого-педагогічного статусу школярів.

Середній рівень складності

(критерій оцінювання “добре”) – максимально 10 балів

1. Розробити психограму професії “Практичний психолог”.
2. Розробити орієнтовний план – графік роботи шкільного психолога на тиждень.
3. Написати реферат на тему: “Учитель і шкільний психолог: грані співробітництва і взаємодії”.
4. Написати реферат на тему: “Телефон довіри як форма роботи практичного психолога”.
5. Написати реферат на тему: “Особливості роботи психолога з дітьми різного віку у закладах інтернатного типу”.
6. Дати психологічну характеристику підліткового віку, підготувати рекомендації для підлітка, його батьків і педагогів.
7. Скласти психологічний портрет одного із старшокласників в аспекті психологічної допомоги.
8. Систематизувати практикум з проблеми “Визначення психологічної готовності дитини до навчання у школі” (підібрати 4-5 психодіагностичних методики, тести).
9. Систематизувати практикум з проблеми “Профорієнтаційна робота психолога із старшокласниками” (підібрати 4-5 психодіагностичних методики, тести).
10. Розробити план роботи гуртка психологічного спрямування для учнів 7-8 класів.
11. Розробити проект кабінету шкільного психолога або кабінету психологічного розвантаження (опис, макет, креслення).

Низький рівень складності

(критерій оцінювання “задовільно”) – максимально 6 балів

1. Написати реферат на тему: “Історія розвитку вітчизняної шкільної психологічної служби”.
2. Написати реферат на тему: “Педагогічна служба в школі в 20-30р.р. ХХ ст.”.
3. Написати реферат на тему: “Особливості діяльності шкільної психологічної служби за кордоном” (США, Німеччина, Франція, Великобританія та ін.)
4. Написати реферат на тему: “Вимоги до особистості і професійної діяльності психолога в системі освіти”.
5. Написати реферат на тему: “Підліток як об’єкт психологічної допомоги”.
6. Написати реферат на тему: “Види роботи шкільного психолога із старшокласниками”.
7. Систематизувати психолого-педагогічну літературу (періодичні видання, посібники, підручники, інтернет) з питань роботи психолога в закладах освіти, необхідну для занять з курсу “Психологічна служба”.
8. Скласти словничок основних понять з курсу “Психологічна служба”.
9. Скласти бібліографію необхідної літератури для психолога-початківця.
10. Скласти опис фонотеки кабінету психологічного розвантаження.
11. Скласти план діагностико-корекційної роботи з вчителем-початківцем.

IV. Політика оцінювання

При вивченні навчальної дисципліни «Психологічна служба в освіті» студент виконує завдання згідно з навчальним планом та у відповідності до програми силабусу, що включають відвідування лекцій та практичних занять, опрацювання інформаційних джерел та літератури, підготовку до практичних занять (володіння термінологічним словником дисципліни, підготовку відповідей згідно плану практичних занять, доповнення та коментарі відповідей інших студентів, підготовку презентацій, роботу в малих групах, підготовка та проведення психолого-педагогічного консилиуму тощо) та виконання завдань самостійної роботи (ІНДЗ, написання реферату, виконання модульної контрольної роботи).

Змістовий модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного курсу, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях та частково на базі практики, з метою практичного застосування знань, отриманих в лекційній частині курсу. Загальна кількість тем цього модуля становить 4 теми.

Змістовий модуль II передбачає перевірку якості засвоєння практичної частини курсу, виконання практичних робіт на базі практики (загальноосвітньої школи з інклюзивною формою навчання та ІРЦ), з метою практичного застосування знань, отриманих на заняттях в лекційній частині курсу. Загальна кількість тем цього модуля становить 6 тем.

Кожна з тем I і II змістового модуля оцінюється від 0 до 5 балів.

Загальна оцінка за курс складається як алгебраїчна сума оцінок за кожен з двох модулів: поточне оцінювання (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ); модульна контрольна робота.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 40 балів, модуля II – 60 балів.

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля викладач виставляє одну оцінку за аудиторну самостійну роботу та ІНДЗ студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом підрахунку + кількість балів за ІНДЗ – максимально 14/13/15 (дфн, зфн, зфн мс). Таким чином, максимальний рейтинговий бал може становити 40. Максимальний бал за модульний контроль – 60 балів.

Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **100**.

Учасник освітнього процесу має дотримуватися навчальної етики, толерантно ставитися до всіх учасників процесу навчання, дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу.

У разі відсутності з поважної причини на практичному занятті студент представляє виконані завдання у письмовому вигляді, а також знання студента оцінюють за результатами усного опитування по темі, що, зокрема, визначає рівень володіння тематичними термінами та ключовими поняттями.

Якщо студент хоче покращити підсумковий бал за аудиторну роботу, пропонується підготовка та захист презентації на одну із запропонованих тем (на вибір), або написання тез.

Студент може отримати додаткові бали, або ж претендувати на зарахування максимальної кількості балів за одне практичне заняття при наявності *сертифікату* за пройдене навчання додаткової практичної підготовки (підвищення компетентності) з психології, де зміст сертифікату (проблематика навчального курсу) відповідає змісту дисципліни «Психологічна служба в освіті», вказує на здобуті практичні вміння з технологій супроводу дітей в закладах освіти. А також за *участь в науково-практичній конференції* чи семінарі (круглому столі) при наявності програми участі, в якій зазначена форма участі студента: тема заявленої доповіді, або особиста включеність у практичні форми роботи.

V. Підсумковий контроль

Усі види навчальної діяльності студента оцінюються в балах. Комплексна оцінка знань проводиться викладачем за 100-бальною шкалою. **Іспит не є обов'язковим**, якщо студент набрав протягом семестру за усі види роботи не менше 75 балів, за умови згоди студента. Якщо поточний бал 74 і менше – студент складає іспит (згідно положення про навчальний процес зво).

Навчальний курс “ Психологічна служба в освіті ” складається з трьох залікових кредитів, які завершуються іспитом у тому випадку, якщо студент не достатньою мірою опанував дисципліну, або бажає підвищити рейтинг, покращити результат успішності, продемонструвавши знання предмету під час складання іспиту (у цьому випадку анулюються бали модульного контролю, які заміщуються кількістю балів, отриманих під час складання іспиту). Сумарна кількість балів, яку студент отримує при складанні модулів за 100-бальною шкалою визначає його підсумкову оцінку.

Поточний контроль (мах = 40 балів)													Модульний контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів	
Модуль 1											Модуль 2	Модуль 3			
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						ІНДЗ	МКР			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	14	60	100
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			

Критерії оцінювання знань студента на практичних (семінарських) заняттях та модульного контролю

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
5	Студент має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Студент вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.

4	Знання студента є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
3	Студент демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
2	Студент демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію.
1	Студент може розрізнити об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.
0	Студент відсутній на практичному занятті. Студент присутній, але абсолютно не підготовлений до заняття.

Критерії семестрового оцінювання знань студента

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS
		Пояснення
90 – 100	Відмінно («зараховано»)	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82 – 89	Дуже добре («зараховано»)	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
75 – 81	Добре («зараховано»)	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.
68 – 74	Задовільно («зараховано»)	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60 – 67	Достатньо («зараховано»)	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
35–59	Незадовільно	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний

	(«не зараховано»)	частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1–34		„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття про психологічну службу. Предмет, мета, завдання діяльності психологічної служби.
2. Основні види діяльності психологічної служби. Рівні функціонування психологічної служби системи освіти України. Структура та управління психологічною службою. Зміст діяльності психологічної служби освіти України.
3. Вимоги до особистості практичного психолога: психограма професії психолога, система особистісних якостей, навичок та вмінь, необхідних психологу.
4. Становлення професіоналізму практичного психолога. Адаптаційний етап. Становлення статусу шкільного психолога.
5. Організаційні аспекти діяльності психолога: орієнтовний план роботи психологічної служби в системі освіти, документація психологічної служби, кабінет психолога в закладах освіти.
6. Модель діяльності психологічної служби в системі освіти: структура психологічної служби в системі освіти, напрямки роботи шкільної психологічної служби.
7. Ідеологічні основи підходів до шкільної психологічної практики. Поняття супроводу в моделі шкільної психологічної діяльності.
8. Супровід як метод і ідеологія психологічної служби. Об'єкт, предмет і задачі психолого-педагогічного супроводу як ідеології професійної діяльності.
9. Супровід у діяльності психологічної служби. Концептуальні, змістовні, організаційні, функційно-рольові наслідки ідеї супроводу моделі психологічної роботи.
10. Основні цикли супроводжуючої роботи протягом навчального року. Система, цілі і задачі діагностичного мінімуму на кожному віковому етапі протягом перебування дитини в закладі освіти.
11. Поняття психолого-педагогічного статусу. Система психолого-педагогічних вимог до навчання, поведінки і психологічного розвитку дитини.
12. Психолого-педагогічний статус і його складові. Психолого-педагогічна карта. Психолого-педагогічні вимоги до змісту статусу.
13. Психолого-педагогічні вимоги до учнів 1-х класів; до учнів 4-5-х класів; 8-х класів; 10-х класів. Побудова психолого-педагогічної карти дошкільника, школяра.
14. Психолого-педагогічний консиліум як основа в парадигмі супроводу. Психолого-педагогічний консиліум як процес. Основні етапи консиліуму.
15. Участь психолога в консиліумі. Напрямки роботи психолога з реалізації рішень консиліуму. Форми представлення результатів діагностичної діяльності.
16. Психолого-педагогічний консиліум. Участь соціального працівника в консиліумі. Участь медичного працівника в консиліумі.
17. Основні етапи консиліуму. Участь вихователя, класовода, класного керівника в консиліумі.
18. Основні етапи консиліуму. Функції заступника директора з навчальної роботи (методиста) у роботі консиліуму.

19. Основні етапи роботи консилиуму і їх зміст. (Схема аналізу індивідуальних даних. Аналіз даних по паралелі.) Протокол психолого-педагогічного консилиуму.
20. Психодіагностика як основа професійної діяльності психолога. Завдання та процедура шкільної психодіагностики. Основні фактори ризику в різних вікових групах учнів.
21. Загальні принципи побудови діагностичного мінімуму. Алгоритм підбору діагностичних методик за параметрами психолого-педагогічного статусу.
22. Психолого-педагогічна карта як діагностичний метод. Поглиблене діагностичне обстеження. Алгоритм побудови поглибленого діагностичного обстеження.
23. Психолого-педагогічна корекція як напрям діяльності психологічної служби в школі. Принципи психокорекційної діяльності психолога.
24. Зміст і організація розвиваючої і психокорекційної роботи. Алгоритм підбору змісту для розвиваючої роботи.
25. Традиційні форми групової корекційно-розвиваючої роботи. Основний зміст психологічних групових занять. Форми групової корекційно-розвиваючої роботи. Загальна структура розвиваючого заняття.
26. Нетрадиційні форми групової розвиваючої роботи. (Навчальна психодіагностика. Загальношкільні психологічні програми, як форма групової розвиваючої роботи.)
27. Психологічна консультація як напрям роботи психологічної служби. Профілактична робота психологічної служби. Просвітницька робота психологічної служби.
28. Консультація педагогів (вихователів) з супроводжуючої діяльності в ситуації інформування. Форма фіксації підсумків консультації.
29. Система вимог до підбору діагностичних методик експертної психологічної оцінки авторських програм (авторських шкіл).
30. Консультативна ситуація з необхідності переструктурування змісту чи стилю викладання педагога-предметника в процесі супроводу. Форма фіксації підсумків консультації.
31. Консультативна ситуація вирішення концептуальних педагогічних проблем з побудови навчально-виховного процесу. Форма фіксації підсумків консультації.
32. Психолого-педагогічний аналіз змісту навчального предмету з врахуванням конкретного психолого-педагогічного статусу дитини.
33. Психологічний аналіз уроку. Форма фіксації програми конкретних педагогічних дій.
34. Психолого-педагогічний аналіз стилю міжособистісного спілкування з учнем. Форма фіксації підсумків консультації.
35. Методичні семінари як форма групових консультацій з проблем розробки і реалізації ефективних програм педагогічної супроводжуючої діяльності.
36. Психодіагностичний мінімум як технологія супроводу. Циклічна діяльність учасників супроводу. Індивідуальний запит як технологія супроводу. Алгоритм роботи з запитом. Умови ефективного функціонування моделі планування супроводу.
37. Робочий план діяльності психолога протягом навчального року. Принципи планування. Рівні планування. Графік роботи як основа організації та планування професійної діяльності психолога освітнього закладу.
38. Організація психологічної служби і особливості роботи психолога у спеціальних навчально-виховних дошкільних, шкільних та позашкільних освітніх закладах. Психологічна служба у реабілітаційному центрі.
39. Організація психологічної служби і особливості роботи психолога у спеціальних навчально-виховних дошкільних, шкільних та позашкільних освітніх закладах
- Організація психологічної служби і особливості роботи практичного психолога в школі-інтернаті; спецшколі-інтернаті.
40. Організація психологічної служби і особливості роботи психолога у спеціальних навчально-виховних дошкільних, шкільних та позашкільних освітніх закладах
- Основні завдання та напрямки діяльності психологічної служби в дитячому оздоровчому таборі.
41. Організація психологічної служби у ВНЗ.
42. Організація психологічної служби і особливості роботи практичного психолога в гімназії, ліцеї.
43. Цілі та завдання соціально-психологічних служб для молоді.

44. Психологічна служба у середніх спеціальних навчальних закладах.
45. Напрямки психологічної допомоги дітям дошкільного віку.
46. Психологічний супровід природного розвитку, корекція афективної поведінки дітей дошкільного віку.
47. Розвиток довільності психічної саморегуляції, самоконтролю та навичок міжособистісної взаємодії у дітей дошкільного віку.
48. Проблематика психологічної роботи з дітьми молодшого шкільного віку. Визначення цілей та завдань та організація супроводжуючої діяльності ПС.
49. Сутність та критерії готовності дитини до школи, проблема мотивації навчання в молодшому шкільному віці.
50. Шкільна дезадаптація молодших школярів як вид роботи психологічної служби в початковій школі.
51. Технологія психологічної роботи з підлітками. Основні напрямки роботи психолога з учнями підліткового віку.
52. Проблема акцентуацій характеру підлітків та засоби їх корекції.
53. Проблема внутрішніх конфліктів підлітків: діагностика та психологічна допомога у подоланні.
54. Криза підліткового віку як проблема психологічної роботи в школі.
55. Технологія психологічної роботи з учнями раннього юнацького віку.
56. Профорієнтаційна робота зі старшокласниками.
57. Проблеми міжособистісної взаємодії в юнацькому віці, їх корекція.
58. Психологічна підтримка процесу становлення особистісної ідентичності як вид діяльності психологічної служби в школі.
59. Особливості супроводжуючої роботи психолога в інклюзивних класах.
60. Проблема соціально-психологічної занедбаності учнів. Сутність та види психологічних девіацій.
61. Агресивна поведінка: сутність, вікові особливості, діагностика, корекція, профілактика.
62. Делінквентна поведінка: вікові особливості, причини, профілактика. Методика контактної взаємодії з делінквентними учнями.
63. Адиктивна поведінка: сутність, технології корекції та профілактики.
64. Аутоагресивна, суїцидальна поведінка: сутність, причини, особливості прояву, засоби корекції та профілактики.
65. Основні форми психологічної роботи з батьками: лекторії, виступи на батьківських зборах, індивідуальна та групова робота.
66. Діагностична та корекційна діяльність психологічної служби при взаємодії з сім'ями учнів.
67. Проблематика психологічного консультування батьків школярів різного віку. Психологічний факультатив для батьків.
68. Сім'я як джерело психічної травматизації особистості. Сімейна психотерапія при акцентуаціях особистості у підлітків.
69. Орієнтовна схема аналізу специфіки сімейного виховання (Р.В. Овчарова). Порушення міжособистісної комунікації в сім'ї.
70. Проблематика психологічної роботи з педагогічним колективом. Психологічні особливості педагогічного колективу. Психологічний портрет педагога. Якості особистості педагога, що вимагають психологічної корекції.
71. Індивідуальний стиль діяльності педагога: психологічна допомога у становленні та корекції. Участь практичного шкільного психолога у впровадженні інноваційних педагогічних технологій та роботи в умовах експерименту в ЗОШ.
72. Педагогічні конфлікти: сутність, профілактика та методи вирішення.
73. Емоційне вигорання в сучасних підходах психологічної науки. Синдром "професійного вигорання": психологічні особливості у працівників освітніх організацій.
74. Виникнення та поширення синдрому психічного "вигорання". Емоційне вигорання і робота психолога. Моделі синдрому емоційного вигорання. Психологи як потенційна жертва синдрому емоційного вигорання.

75. Проблема самопомоги у діяльності практикуючих психологів. Особливості профілактики синдрому емоційного вигорання. Синдром "емоційного вигорання" вчителя та формування його готовності до педагогічної діяльності.

Іспит проводиться у вигляді відповідей студента на три питання з переліку запропонованих.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82–89	Дуже добре
75-81	Добре
67 -74	Задовільно
60-66	Достатньо
1–59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси (літературні джерела, рекомендована література (основна, додаткова, Інтернет-ресурси) та інші джерела).

Методичне забезпечення

1. Агресія. Анексія. Конфлікт. Соціально-педагогічна та психологічна відповідь на виклики для дітей : методичні рекомендації для педагогів дошкільних навчальних закладів. – К. : Агентство “Україна”. – 2016. – 100 с.
2. Гаркавенко З. О. Методичні рекомендації керівнику навчального закладу щодо діяльності психологічної служби / З. О. Гаркавенко. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. – 79 с.
3. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник; В 2 т. / За ред. В.Г.Панка, І.І.Цушка. – К.: Ніка-Центр, 2005. – Т.1. – 328 с.; Т.2. – 284 с.
4. Панок В.Г. Психологічна служба : навчально-методичний посібник / В. Г. Панок. – Кам'янець – Подільський : ТОВ Друкарня Рута, 2012. – 488 с.
5. Психологічна служба в освіті: методичні рекомендації до практичних занять для студентів спеціальності 053 «Психологія» ОС «Бакалавр» / укладач Іванашко О.Є. – Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2020. – 40 с. (1,7 др.а.)
6. Психологічна служба в освіті: методичні рекомендації до самостійної роботи та індивідуальних науково-дослідних завдань для студентів спеціальності 053 «Психологія» ОС «Бакалавр» / укладач Іванашко О.Є. – Луцьк: СНУ імені Лесі Українки, 2020. – 36 с. (1,5 др.а.)
7. Психологія здоров'я : збірник завдань для самост. роботи студ. / Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т" ; [уклад.: Ложкин Г. В., Федченко В. О. ; відп. ред. О. В. Винославська]. – К. : НТУУ "КПІ", 2011. – 48 с.
8. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект. – [Навч.-метод. посібник] / – К.: ФОП Стеценко В.В. – 2016. – 192 с.
9. Соціально-педагогічна діагностика дітей та родин, які опинились в складних життєвих обставинах : методичні рекомендації / автори-упор. В. Г. Панок, В. Д. Острова. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – 68 с.
10. Тридуб Л.І. Методичні рекомендації щодо організації та проведення працівниками психологічної служби корекційно-розвивальної роботи // Інформаційно-методичний збірник. Спеціалізоване педагогічне видання Головного управління освіти і науки

Київської обласної державної адміністрації та Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників. – Біла Церква, 2009.

Рекомендована література

Основна (базова) література

1. Битянова М.Р. Организация психологической службы в школе / М.Р. Битянова. – М.: Мысль, 1998. – 293 с.
2. Городнова Н.М. Кабінет психолога в системі освіти. – К.: Шк. світ, 2009. – 128 с.
3. Гриценко Л. І. З досвіду роботи регіональних психологічних служб із формування здорового способу життя в учнівської молоді: методичний посібник / Л. І. Гриценко, О.М.Сироватко, Н.М.Городнова та ін.; за ред. І.І. Цушка. – К.: Ніка-Центр, 2008. – 384с.
4. Довідник нормативно-правових документів психологічної служби та психолого-медико-педагогічних консультацій системи освіти України / Упоряд.: Ю. А. Луценко, А. Г. Обухівська, І. В. Луценко, Н. В. Сосновенко. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. – 475 с.
5. Дубровина И.В. Школьная психологическая служба / И.В. Дубровина. – М.: Мысль, 1995. – 222 с.
6. Дуткевич Т.В. Савицька С.В. Практична психологія: Вступ у спеціальність. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 256 с.
7. Єфремцева С.А. Тренінг спілкування для старшокласників / За ред. Ю.З. Гільбуха / С.А. Єфремцева. – К.: Ін-т психології АПН України, 1994. – 80 с.
8. Клейберг Ю.А. Психология девиантного поведения / Ю.А.Клейберг. – М.: Знание, 2001. – 223 с.
9. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : посіб. / Жук Т. В., Ілляшенко Т. Д., Луценко І. В. та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – 247 с.
10. Легка Л. М. Організація діяльності психологічних служб: навч. посіб. / Л. М. Легка, Л. Г. Семенча. – Л.: Новий Світ-2000, 2009. – 372 с.
11. Лунченко Н.В. Анотований каталог інноваційного педагогічного досвіду працівників психологічної служби системи освіти України / Н.В. Лунченко, Ю.А. Луценко; за заг. ред. В.Г.Панка – К.: Шкільний світ, 2008. – 70 с.
12. Максименко С.Д. Развитие психики в онтогенезі: [В 2 т.]. – К.: Форум, 2002. – Т. 1– 319 с.; Т. 2. – 335 с.
13. Медична психологія : навч. посібник для самопідготовки студентів / В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов ; Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти, Донецький держ. медичний ун-т ім. М.Горького. - Донецьк : Каштан, 2003. - 118 с.
14. Медична психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. Д. Максименко [та ін.] ; за заг. ред. акад. С. Д. Максименка. - Вид. 2-ге. - Вінниця : Нова книга, 2010. – 515 с.
15. Нельсон-Джоунс В. Теория и практика консультирования / В. Нельсон-Джоунс. – СПб.: Издательство “Питер”, 2000. – 464 с.
16. Обухівська А.Г. Діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій в умовах інтеграції дітей з особливими освітніми потребами – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013.
17. Обухівська А.Г. З досвіду роботи психолого-медико-педагогічних консультацій України : посібник / А.Г. Обухівська, Т.Д. Ілляшенко. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2008. – 208 с.
18. Основи загальної і медичної психології : підручник для студ. вищих мед. закл. освіти I–IV рівнів акредитації / І. С. Вітенко [та ін.] ; ред. І. С. Вітенко, О. С. Чабан. - Т. : Укрмедкнига, 2003. - 344 с.
19. Основи практичної психології / під ред. В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева та ін. Підручник. – К.: Либідь, 1999 – 423 с.

20. Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. – К.: Либідь, 2006. – 536 с.
21. Панок В.Г. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України / В.Г. Панок, І.І. Цушко, А.Г. Обухівська – К.: Шк. світ. 2008. – 256 с.
22. Панок В.Г. Психологічна служба вищого навчального закладу (організаційно-методичні аспекти) / Панок В.Г., Острова В.Д. – К.: «Освіта України», 2010. – 230 с.
23. Пов'якель Н.І. Психологічні вимоги та методичні засади конструювання психокорекційних програм як технологічної компоненти професійної діяльності практичного психолога / Н.І. Пов'якель // Психологія: Зб. Наук. Пр. – В. 1. – К.: НПУ, 2000. – С. 204-212.
24. Положення про кабінет практичного психолога в закладах освіти // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. - № 1. – С. 27.
25. Практикум по арт-терапії. / под ред. А.И. Копытина. – СПб.: Питер, 2000. – 443 с.
26. Профессиональное консультирование. ПрофорIENTATION. / под ред. В. Хохликова. – М., 2000. – 145 с.
27. Психологія здоров'я : зб. завдань для самост. роботи студ. / Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т" ; [уклад.: Ложкин Г. В., Федченко В. О. ; відп. ред. О. В. Винославська]. - К. : НТУУ "КПІ", 2011. - 48 с.
28. Психолого-педагогічний супровід сім'ї у роботі психолого-медико-педагогічної консультації / авт. кол.: С. І. Васильковська, Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. – 66 с.
29. Рабочая книга практического психолога: Пособие для специалистов, работающих с персоналом / Под ред. А.А.Бодалёва, А.А.Деркача, Л.Г.Лаптева. - М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 359 с.
30. Робоча книга пенітенціарного психолога / за ред. В.М. Синьова, В.С.Медведева. – К., 2000.
31. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога в образовании. – М., 1996.
32. Романова Н.Ф. Психологічні служби системи освіти в Україні: перспектива та особливості розвитку // «Соціальна робота в Україні: теорія і практика». – № 3, 2008. – С. 94-102
33. Рудестам К. Групповая психотерапия / К. Рудестам. – СПб.: Питер Ком, 1998. – 384 с.
34. Сидоренко І.С. Актуальні напрямки роботи психолога в організаціях малого бізнесу// Актуальні проблеми психології. Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. – Т.4. – К., 2002. – С.211-213
35. Сучасні технології збереження здоров'я учнів у діяльності психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій : [Посіб.] / авт. кол.: А. Г Обухівська, Т. В. Жук, О. А. Зеленько та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. – К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. – 218 с
36. Сучасні технології збереження здоров'я учнів: кращий досвід / авт. кол. ; уклад. А. Г. Обухівська, І. І. Цушко. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. – 221 с.
37. Технології роботи організаційних психологів: Навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. освіти / За наук. ред. Л. М. Карамушки. – К.: Фірма «ІНКОС», 2005. – 366 с.
38. Хухлаева, О. В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции / О. В. Хухлаева. – М. : 2008. – 202 с.
39. Цзен Н.В. Психотренинг: игры и упражнения / Н.В. Цзен, Ю.В. Пахомов. – М.: Физкультура и спорт, 1998. – 272 с.
40. Чебоненко С.О., Третяк О.С. Пенітенціарна психологія: Навчальний посібник. – Чернігів, 2011. – 219 с.
41. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций / А.С. Чернышев. – М.: Прогресс, 1999. – 93 с.

42. Швалб Ю. М. Практична психологія в економіці та бізнесі / Ю. М. Швалб, О. В. Данчева. – К., 1999.
43. Шейнис М. Ю. Рабочая книга психолога организации. – Самара: Изд. дом. «Бахрах-М», 2001. – 224 с.
44. Шульга Т.И. Методика работы с детьми «группы риска» / Т.И. Шульга. – М.: Знание, 1999. – 34 с.
45. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи / Э.Г. Эйдемиллер, В.В. Юстицкис. – СПб.: «Питер», 1999. – 656 с.
46. Ялом И. Теория и практика групповой терапии / И. Ялом. – СПб.: Питер Ком. – 214 с.
47. Яценко Т.С. Активная социально-психологическая подготовка учителя к общению с учащимися / Т.С. Яценко. – К.: Знання, 1993. – 78 с.

Додаткова (допоміжна) література

48. Верко С.С. Психолог в організації: за і проти // Актуальні проблеми психології: Соціальна психологія. Психологія управління. Організаційна психологія. – К., 2002. – С. 207 - 211.
49. Ілляшенко Т. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній школі // Соціальний педагог. – 2009. – № 5. – С.26-35.
50. Изотова Е. И.. Психологическая служба в образовательном учреждении. – М., 2007. – 286 с.
51. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності: Монографія. – К.: Міленіум, 2004. – 265 с.
52. Лукомська С. О. Зміст понять «клінічна/медична психологія» у вітчизняній та зарубіжній науці. / С. О. Лукомська. - Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України, 2010. – С. 228-237.
53. Малхазов О.Р., Кокун О.М. Професійний відбір та впровадження новітніх технічних засобів у роботі з персоналом //Соціальна психологія. – 2005. – №4(12). – С. 84 -90.
54. Малых С.Б., Шапкина А.М. Психологическая служба в системе образования Германии // Вопросы психологии. – 2004, №5. – с.127-141.
55. Особистісні кризи студентського віку : зб. наук. ст. / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. Соціально-психологічна служба ; відп. ред. Т. М. Титаренко. - Луцьк : Редакційно-видавничий відділ "Вежа" Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. - 110 с.
56. Петрушенко В. В. Наукова дослідна робота студентів – важлива складова інноваційних технологій в медичній освіті / В. В. Петрушенко. / Інноваційні методики викладання в сучасній вищій освіті. – Вінниця, 2011. – С. 8-10.
57. Психологічні засади організаційного розвитку : монографія / За наук. ред. Л. М. Карамушки. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 206 с.
58. Психолого-педагогічна робота з дітьми, схильними до прояву девіантної, делінквентної поведінки (з досвіду роботи спеціалістів психологічної служби системи освіти України) / авт. кол.: О. П. Абухажар, Н. М. Акімова, В. В. Білецька та ін ; упор.: В. Г. Панок, Ю. А. Луценко – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014.
59. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей. Практичне керівництво. – Львів: Видання навчально-реабілітаційного центру „Джерело”, 2008 – 324 с.
60. Романова Н. Ф. Інноваційні форми підготовки майбутніх спеціалістів соціальної сфери у вищій школі // «Соціальна робота в Україні: теорія і практика», № 2, 2007. – С. 42-48.
61. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів: Навч.-метод. посібник. / За редакцією Левченко К.Б., Трубавіної І.М., Цушка І.І. – К.: ФОП "Чальцев", 2008. – 124 с.
62. Тренінгові, соціально-реабілітаційні і навчальні програми із формування здорового способу життя в учнівської і студентської молоді: Метод. посіб. / Кудрявцева Ю.В., Осадько О.Ю., Гулько О.М та ін.; За наук. ред. Панка В.Г., Городнової Н.М., Лунченко Н.В. – К.: Ніка-Центр, 2008. – 180с.

Інформаційні ресурси

1. http://lib.iitta.gov.ua/705428/1/Конс_діагнос_супровід.pdf
2. http://lib.iitta.gov.ua/705367/1/Збереження_здоровя.pdf
3. http://lib.iitta.gov.ua/705221/1/Збереження_здоровья.pdf
4. <http://lib.iitta.gov.ua/705253/1/Агресія.%20Анексія.%20Конфлікт.pdf>
5. <http://lib.iitta.gov.ua/705010/1/Посібник%20Розбудова%20миру.pdf>
6. http://psyua.com.ua/images/products/prod_img/429.pdf
7. http://psyua.com.ua/images/products/prod_img/428.pdf
8. http://psyua.com.ua/images/products/prod_img/427.pdf
9. http://psyua.com.ua/images/products/prod_img/426.pdf
10. http://psyua.com.ua/images/products/prod_img/420.pdf
11. http://psyua.com.ua/images/products/prod_img/425.pdf
12. http://psyua.com.ua/images/products/prod_img/424.pdf
13. <https://mon.gov.ua> Міністерство освіти і науки України: Головна сторінка